

ВЛЮБЕНА

„ЩОМ ЛЮБОВ НЯМАМ, НИЩО НЕ СЪМ” (АПОСТОЛ ПАВЕЛ)

Намерих голямата си и единствена любов като студентка първи курс в театралното училище. Той беше втори курс. Погледите ни се срещнаха. Неговият беше тъмен, жарък, топлината му облъхна сърцето ми. Коленете ми омекнаха, светът се завъртя като празнична въртележка и аз се понесох в небесата на любовта. Дълбокият тембър на гласа му ме следваше, стройната, жилава, гъвкава младежка фигура се виеше около мен. Красивите му ръце ме обгръщаха, устните му шептяха „Обичам те!”.

„Този красив, млад мъж от покрайнините на София, когото заради характера му наричаха с не особено ласкавата дума „коньовичар”, носеше в себе си блясъка на мъжете победители: хлапашко високомерие, по особен начин очарователна грубост, които фатално привлякоха едно умно момиче от Радомир с малко мъжки походка и говор, които издаваха по-висок вкус. Това момиче, постъпило в института година след нас: 1951-52, е известната на всички актриса Емилия Радева.

Любовната ѝ връзка с Любо бе изпълнена с характерната за това време решителност и морална безкомпромисност. И тъй като нашият приятел нещо като че ли се колебаеше да предприеме важната крачка, Емилия Радева открадна старата лична карта и не му я върна, преди той да поеме към гражданското отделение...”

Така известният театрален критик и съкурсник на Любо – Владимир Каракашев, описва нашата любовна история.

Като студенти след вечерните лекции по актьорско майсторство, в тъмното, край река Перловец, се гушехме един в друг, а мечтите ни се носеха по шумящата вода на реката. Топлех премръзналите си ръце на гърдите му, под изтънялото якенце, а той своите – на талията ми, под вълнената блузка. Стъпвах с прогизналите си крака върху неговите, затънали в кишавия сняг... Помня как носеше през зимните месеци чували с въглища от квартал „Надежда”, където живееше, до апартамента на баба ми, за да не мръзна.

Играехме в изпитните откъси на режисьорите Маргарита Тихинова („Деца на слънцето”) и на Асен Траянов („Лисичета”). Сключихме с Любо граждански брак, когато се дипломира. Замина по назначение в Пловдивския театър. След години, изпълнена с любовни терзания, които изливахме в класическата за такива случаи кореспонденция, го последвах и аз.

На първата ми Коледа в Пловдив като актриса Любо ми подари месингова халка, купена с неговата актьорска заплата. Аз пък надянах такава на неговия пръст и така се врекохме във вечна любов. Ритуал, който при разписването в Гражданското не изпълнихме, поради липса на пари. Носихме халките известно време, но те ръждясаха. За други не помислихме, щяха да ни пречат на сцената.

Пловдивският период на нашата любов беше изпълнен с ревност от моя страна. Любо беше успял за един сезон да покори не само сърцата на ученичките, но и тези на младите актриси. Снимах един-два филма, играх с Любо в „Картоиграчи” по Достоевски, постановка на Димитър Пунев. След задължителните три сезона, които трябваше да изкараме по разпределение, бяхме назначени в Театъра на Народната армия. До пенсионирането на Любо играхме в забележителни постановки. Пътувахме на турнета из цяла България. Помня едно такова със спектакъла „Лека нощ, Патриция!”, след като той беше паднал от афиша на театъра. Актьорският екип реши да направи частно турне. Любо изпълняваше главната роля и ме включи като епизодик на мястото на външен натуршчик. Даже нямах и текст. През тези двайсет дни бяхме денонощно заедно. Това пътуване се оказа нашия закъснел меден месец. Приятно представление, приятни колеги, хотели, аплаузи, почитатели, вечери, изпълнени с много емоции и бяло вино, горещи любовни нощи... Странствахме двамата и в чужбина – с театъра и частно, снимахме се в киното и телевизията, записвахме в радиото, помагахме си един на друг в професионалното израстване. Мъчехме се да водим нормален семеен живот, което при нашата професия се оказва трудно. Взаимоотношенията ни претърпяваха различни метаморфози. Станахме родители, дъщеря ни Катето внесе в нашето ежедневие не само радост, но и грижи. Не ни отминаха нещастни случки. Ревността взаимно ни съпътстваше. Не се ревнувахме само от

явни и тайни обожатели, ревнувахме се заради творческите си постижения. У всеки живееше амбицията да догони другия. Любовта си често подлагахме на изпитания, продиктувани от нашите характери и професия. Стигали сме до дълготрайни раздели. На два пъти подавахме молба за развод, после пак се събирахме и продължавахме... Оказах се много емоционална жена. Трудно приемах мъжките му страсти: бохемски компании, увлечение по алкохола, неутолима страст за изява не само на сцената, но и в живота.

Ревнувах го от всичко това. А и ревността от негова страна беше непоносимо бурна. Преследваше ме по време на снимки, „вардеше“ ме от колеги партньори, от почитателите и ухажорите. Мъчехме се да свикнем и с това превъплъщение на страстната ни кармична любов. Понякога ми идваше в повече. От накърнено самолюбие, слабост, малко инат и лудост изживях няколко увлечения, но не допуснах да се превърнат в изневяра. С Любо се разделяхме, събирахме, преоткривахме и помирявахме в името на любовта и детето ни. Взаимното опрощение спасяваше съвместния ни живот, творческата работа и любовта... Любо не дочака да отпразнуваме петдесетгодишнината на нашия брак. Остави ме с неизпълненото общо желание да се оженим по християнски в черква. Премени – аз в булчинска рокля и воал, а той в черен смокинг, да се изправим пред олтара и там да разменим златни халки по случай нашата златна сватба...

Години след като ме остави, прозрях какво е той за мен.

Срещата ми с Любо е съдбовна. Животът ни, съвместната актьорска работа са предопределени от неслучайни съвпадения. Личният път в живота и на двама ни е белязан от седмицата – божествено число, свързано с изпитание, изкуство, мъдрост, себераздаване, мистицизъм.

Зодиакалните ни знаци са противоположни. Неговият е „лъв“, моят – „близнаци“. Огън и въздух. Макар и антагонистични, те се привличат и не могат един без друг. Как би горял и тлеел огънят без въздуха? А без огъня въздухът щеше да е лишен от топлина. Нашите взаимоотношения бяха белязани от подобна зависимост.

Бащата на Любо по професия бе шивач. Моят – обуцар. Хора занаятчий. Всеки един от двама ни е унаследил от своя

родител стремежа към майсторлък. Продуктът на бащиния ни труд е бил материален, нашият – духовен, но също полезен и необходим на човешкото съществуване. Потребността за изява – моята и на Любо, бащиното наследство в кръвта ни – трудолюбие, всеотдайност, ни събраха под покрива на театралното училище като студенти, а после – и на сцената. Не е случайност, че и двамата, без да се познаваме, сме учили в католическия френски колеж в София и сме носили шапки с емблема френска лилия и надпис „Господ и Родина”. Било е писано Любо от покрайнините на квартал „Надежда”, аз от Шоплука – Радомир, да се срещнем, обикнем, да бъдем съпрузи и актьори за цял живот, да теглим житейския и театрален фургон в пек и студ, слънце и бури, радост и неволя. Засядахме в кал, затъвахме в снежни преспи, но това бяха изключения. По често фургонът летеше сред грейнали в цвят и зеленина полета, обкичен с актьорските ни сполуки... После силният жребец се откъсна от впряга, падна и не стана. Продължих сама. Болката по загубата на моя спътник изпепели вдъхновението да препускам, гонейки творчески завоевания.

Любо беше ученик по актьорско майсторство на Г. Стаматов и Н. О. Масалитинов. Изпитната му работа беше впечатляваща: Актьора от „На дъното” и Петя Трофимов от „Вишнева градина”. В Пловдивския театър създаде запомнящите се образи на Фабиано Фабиани от „Мария Тюдор”, Григорий от „Любов Яровая” и Ведерников от „Години на странстване”. На сцената на ТБА се наложи с ярките си сценични превъплъщения на образи от българската класическа и съвременна драматургия, от руската и световна класика, от съвременната западна... Ролите му носят белега на личната интерпретация, на дълбочината на идейно-естетическите му и граждански разбирания. Създаде силни, драматични образи в киното, в телевизионния и радиотеатъра. Имената на много от героите му се свързват с несравнимото му актьорско присъствие: Чацки – „От ума си тегли”, Гоце – „Легенда за Гоце”, Бай Ганьо – „Щастливецът иде”, граф Рилке – „Съдбоносната 21”, Президентът – „Коварство и любов”, Живко – „Майстори”, севастократор Калоян – „Боянският майстор”, Пауна – „Юнона и Пауна”, Арбенин – „Маскарад”, Вехтошарят – „Лудата от Шайо”...

Театралната критика не само следеше, но и отбелязваше постиженията му.